

MỘT SỐ NGUYÊN NHÂN TÁC ĐỘNG ĐẾN LƯỢNG KHÁCH NGA ĐI DU LỊCH NƯỚC NGOÀI GIẢM NĂM 2014

ThS. Nguyễn Mạnh Hải

Đại học Ngoại ngữ - ĐHQG HN

Tel: 0977.956976

Email: manhhainguyen213@yahoo.com.vn

Tóm Tắt

Nhiều năm trở lại đây du lịch được coi là ngành “công nghiệp không khói”, ngành dịch vụ quan trọng, đóng góp lớn vào GDP của nhiều nước trên thế giới. Tuy nhiên, phát triển ngành du lịch không phải lúc nào cũng thuận lợi, có nhiều yếu tố tác động đến ngành dịch vụ này. Có thể nói, năm 2014 là năm khó khăn đối với người Nga có nhu cầu đi du lịch nước ngoài. Có nhiều nhân tố tác động đến lượng khách Nga đi du lịch nước ngoài giảm trong năm này. Có thể kể ra một số nguyên nhân: giá dầu khí giảm, các nước phương Tây áp dụng lệnh trừng phạt Nga, đồng RUB mất giá, các hãng lữ hành Nga phá sản, khủng hoảng cấu trúc trong nền kinh tế...

Trước khi đưa ra các nguyên nhân chính ảnh hưởng đến lượng khách đi du lịch nước ngoài giảm trong năm 2014, cần tìm hiểu tình hình nước Nga hiện nay. Có thể nói 2014 là năm khủng hoảng tài chính với nước Nga. Đây là năm mà nền kinh tế Nga suy giảm do giá dầu thế giới giảm mạnh (từ tháng 1 đến tháng 8 giá dầu vượt 100 USD/thùng, sau đó bắt đầu giảm xuống còn 56,5 USD đến cuối tháng 12). Xin nói thêm, dầu khí đóng góp chủ yếu vào ngân sách của Nga. Hơn nữa, các nước phương Tây đã áp đặt lệnh trừng phạt kinh tế đối với Nga liên quan đến sự kiện tại Krưm và ở miền đông Ukraina. Những yếu tố này đã làm đồng RUB rớt giá đáng kể so với các ngoại tệ, dẫn tới lạm phát, giảm thu nhập thực của người dân và suy giảm lớn trong một loạt các khu vực kinh tế khác của Nga. Một số công ty nước ngoài đang kinh doanh tại Nga tuyên bố rút vốn khỏi Nga do nhu cầu tiêu dùng của người dân nước này giảm. Theo Phó Thủ tướng thứ nhất Igor Shuvalov, trong khi nước Nga chưa thoát ra khỏi cuộc khủng hoảng 2008 – 2009, các nguyên nhân chính trị làm gia tăng khủng hoảng cấu trúc hiện có trong nền kinh tế Nga.

Các biện pháp trừng phạt của Mỹ, Liên minh châu Âu (EU), Thụy Sĩ, Na Uy, Canada, Australia, New Zealand, Nhật Bản và các nước khác áp đặt vào năm 2014 chống lại Nga (liên quan đến việc sáp nhập Crưm vào Nga và xung đột tại miền Đông Ukraina) và hành động cấm vận lương thực đáp trả của Liên bang (LB) Nga là sự đối đầu hết sức nghiêm trọng giữa Nga và phương Tây trong lịch sử hậu Xô Viết. Gói trừng phạt đầu tiên (áp dụng vào tháng 3 năm 2014) từ phía Mỹ, EU, Australia, New Zealand và Canada nhằm phong tỏa tài sản và hạn chế thị trường đối với công dân Nga nằm trong danh sách đặc biệt (được gọi là “danh sách của EU” và “danh sách của Mỹ”). Việc mở rộng tiếp các biện pháp trừng phạt dẫn tới tạm ngừng các dự án hợp tác giữa các cơ quan chính phủ Nga với các tổ chức thương mại của các nước áp lệnh trừng phạt trong nhiều lĩnh vực khác nhau như: hợp tác công nghệ – quân sự, vũ trụ,

ngân hàng... Đồng thời bao vây kinh tế khu vực Krım. Tổng thống Vladimir Putin cho rằng, nền kinh tế Nga đã thiệt hại 160 tỷ USD do các lệnh trừng phạt từ phương Tây.

Khủng hoảng tài chính của Nga năm 2014 tác động đến nhiều ngành, trong đó có công nghiệp du lịch. Cuộc khủng hoảng du lịch ở Nga bắt đầu vào giữa năm 2014. Lượng khách du lịch từ Nga sang châu Âu giảm, tăng rủi ro thực hiện các dự án đầu tư chung trong ngành du lịch, làm xấu hình ảnh nước Nga như một nước tạo điều kiện thuận lợi cho du lịch nội địa. Tác động của các biện pháp trừng phạt kinh tế trong ngành này gia tăng do ảnh hưởng của hai yếu tố tiêu cực khác: đó là phá giá đồng RUB và phá sản của các đối thủ hàng đầu trên thị trường du lịch.

Ngoài ra, nên tính đến khía cạnh nhân văn của chính sách trừng phạt. Một trong những tư tưởng của khái niệm trừng phạt ở chỗ gây hại tối đa cho nhân dân của nước bị áp lệnh trừng phạt. Điều đó làm cho người dân chủ động tác động đến chính phủ nước mình hơn nhằm mục đích thay đổi các điều kiện kinh tế, xã hội và chính trị. Nói cách khác, lệnh trừng phạt suy cho cùng ảnh hưởng xấu không phải đến tầng lớp thượng lưu, mà là dân thường. Nhiều người trong số họ thuộc tầng lớp trung lưu, được cho là đối tượng sử dụng chính các dịch vụ du lịch. Các biện pháp trừng phạt làm giảm mức sống của người dân, suy yếu môi trường xã hội và ngành dịch vụ. Trong hoàn cảnh đó, người dân Nga buộc phải tiết kiệm, trước hết hạn chế đi nghỉ dưỡng hoặc hạn chế chi tiêu khi đi du lịch. Ngoài ra, tâm lý bi quan cũng là một nguyên nhân.

Giai đoạn từ năm 2009 đến năm 2013 là thời kỳ bão hòa nhu cầu du lịch trên thị trường dịch vụ lữ hành, cũng là thời gian xảy ra khủng hoảng kinh tế thế giới. Trước khi phương Tây áp dụng các biện pháp trừng phạt, ngành du lịch Nga có các xu hướng khác nhau và thường đối lập nhau. Một mặt, có những thay đổi tích cực trong lĩnh vực du lịch. Nhiều chỉ số về du lịch cho thấy tín hiệu lạc quan. Theo số liệu của Tổ chức Du lịch Thế giới thuộc Liên hợp quốc (UNWTO), năm 2012 Nga nằm trong nhóm 10 nước dẫn đầu thế giới về 2 tiêu chí: đi du lịch (đứng vị trí thứ 9) và chi tiêu cho du lịch (đứng thứ 5).

Năm 2013 có 18,1 triệu lượt khách Nga sang châu Âu, vì vậy nước này đã trở thành nước cung cấp thứ 3 khách du lịch tới EU. Song việc áp dụng các biện pháp trừng phạt kinh tế đối với Nga do leo thang xung đột ở khu vực miền Đông Ukraina đã dẫn tới sụt giảm mạnh mẽ lượng khách du lịch Nga sang các nước EU trong năm 2014. Trong bối cảnh giảm chung, thứ bậc các nước trong danh sách mà khách Nga hay đến nhất với mục đích du lịch hoặc mục đích khác hầu như không thay đổi trong năm 2014. Có thể xem thêm bảng dưới đây:

Thứ tự năm 2014	Tên nước	Tỷ lệ tăng giảm so với năm 2013, %
1	Thổ Nhĩ Kỳ	+7
2	Ai Cập	+34
3	Hy Lạp	-14
4	Tây Ban Nha	-3
5	Thái Lan	-10
6	Đức	-1
7	Trung Quốc	+3
8	Italia	+3
9	Các tiểu vương quốc Ả rập thống nhất	-9
10	Đào Síp	-5

Chúng ta cùng xem xét trường hợp của Phần Lan – một nước mà lượng khách Nga đi du lịch giảm kể từ khi áp lệnh trừng phạt. Năm 2013, Phần Lan nằm trong nhóm 5 nước mà khách Nga thường hay đến nhất, song bước sang năm 2014 nước này ra khỏi топ 10 nước khách Nga yêu thích nhất. Lượng khách Nga tới nước này trong năm 2014 giảm 58%, xuống 379.000 người. Số lượng người Nga nộp đơn xin cấp visa giảm gấp đôi (từ một triệu đơn năm 2013 xuống còn 500.000 vào năm 2014). Khách Nga cũng chi tiêu ít hơn khi đi du lịch ở Phần Lan, từ 276 EUR/khách trong năm 2013 xuống còn 236 EUR năm 2014 (từ tháng 1 đến tháng 9). Một ví dụ khác là đất nước láng giềng Ukraina: năm 2013 đây là nước mà du khách Nga đến nhiều nhất, gần 10 triệu người; song do khủng hoảng tại miền Đông Ukraina dẫn tới giảm 73,2% khách Nga đến nước này trong năm 2014.

Từ phân tích trên có thể chia ra 4 nhóm nguyên nhân tác động đến việc đi du lịch nước ngoài của người Nga: đồng RUB rớt giá, khả năng cạnh tranh cao và phá giá nhiều năm của các đầu thủ hàng đầu trên thị trường du lịch, các lệnh trừng phạt kinh tế và tình hình kinh tế-chính trị tiêu cực, và những nguyên nhân khác. Dưới đây sẽ xem xét cụ thể từng nguyên nhân.

Một là, phá giá đồng RUB.

Sức mua của đồng nội tệ là một trong những chỉ số kinh tế quan trọng nhất, chứng minh một người tiêu dùng có mức thu nhập trung bình có thể mua được bao nhiêu hàng hóa và dịch vụ bằng một số tiền nhất định ở mức giá hiện tại. Việc Ngân hàng Trung ương Nga chuyển sang chế độ tỷ giá thả nổi và mục tiêu lạm phát cho thấy, đồng RUB Nga đang rẻ đi một cách nhanh chóng so với ngoại tệ. Giá trị đồng RUB Nga giảm xuống mức thấp lịch sử so với EUR. Đồng RUB giảm so với USD gần 2 lần kể từ tháng 4 năm 2014, lạm phát tăng, vào tháng 11, Nga thông báo về tổng sản phẩm quốc nội (GDP) giảm lần đầu tiên trong hơn 5 năm. Hiện nay, xuất hiện chiều hướng làm yếu nền kinh tế quốc gia, kết quả là giảm sức mua của người dân Nga. Hàng hóa nhập khẩu tăng giá, còn lương của người Nga vẫn như trước. Đối với phần lớn người dân nước này nghỉ ngơi ở nước ngoài là điều xa xỉ không tưởng. Chúng ta cùng điểm qua diễn biến trên thị trường tiền tệ Nga từ tháng 2 đến tháng 11 năm 2014 qua bảng dưới:

Thời gian	03/03	16/07	09/10	07/11
Diễn biến	Trước thông tin Nga có thể đưa quân vào Krum, USD tăng thêm 86 cô-pêch lên đến 36,75 RUB, đồng EUR tăng thêm 1,24 RUB, lên mức 50,82 RUB. Ngân hàng Trung ương Nga chi 11,3 tỷ USD để can thiệp vào thị trường tiền tệ.	Mỹ áp dụng các biện pháp trừng phạt ngành dầu tiên chống lại Nga. Cụ thể, “Rosneft”, “Novatek”, Ngân hàng Phát triển và Ngoại thương (VEB) và “Gazprombank” không nhận được các khoản hỗ trợ tài chính từ bên ngoài với thời hạn trên 90 ngày.	Giá dầu Brent kỳ hạn giao tháng 11 giảm xuống 90USD/ thùng. Giá dầu sụp giảm kéo dài từ giữa mùa hè do nguồn cung mất hàng này tăng trên thị trường thế giới.	USD có giá hơn 48 RUB, EUR – hơn 60 RUB. Một vài ngày trước khi Ngân hàng Trung ương Nga tuyên bố cắt giảm lượng tiền can thiệp xuống 350 triệu USD trong một ngày.

Phá giá đồng nội tệ đã giáng một cú mạnh vào khách du lịch Nga, chủ yếu giáng vào thị trường du lịch các nước châu Âu mà doanh số bán hàng của thị trường này giảm 30 – 50% trong mùa du lịch 2014.

Nếu nhìn vào tuyến tour mùa giáng sinh mà các công ty lữ hành thị trường Scandinavia

giới thiệu thì chỉ có thể thấy tiến triển tích cực nhu cầu các tour ngắn hạn (3 đến 4 ngày) và các tour kết hợp tham quan Helsinki và Stockholm... Nhìn chung nguyên nhân chính làm người Nga đi tới các quốc gia vùng Scandinavia ít đi, trước hết liên quan đến biến động của tỷ giá, tình hình chính trị không ổn định, sụt giảm sức mua của người Nga.

Do đồng RUB rớt giá mạnh so với đồng USD nên khách Nga phải trả nhiều tiền hơn để đi du lịch nước ngoài. Chẳng hạn, nếu trước đây Pegas Touristik bán tour đi Mũi Né, Nha Trang chỉ 3.000 RUB/khách, nay do mất giá phải bán 6.000 RUB (tức một tour đến Việt Nam tăng lên gấp đôi). Trước đó, bình quân mỗi du khách Nga chi gần 1.500 USD cho một chuyến du lịch, trong đó chi ngoài tour 610 USD, cao hơn 40% so với mức chi tiêu trung bình của du khách quốc tế. Vì muốn giữ thị trường Công ty Du lịch Ánh Dương đang cố gắng chào giá tour thấp, tặng khuyến mãi để hút khách Nga, dù chịu lỗ. Lượng khách Nga chiếm hơn 5% trong tổng số lượng khách đến Việt Nam. Số khách Nga đến nước ta trong năm 2014 là 365.000 lượt người, tăng 22,4% so với năm 2013 (298.000 lượt khách), nằm trong top 10. Trong những tháng đầu năm 2014, lượng khách Nga đến Việt Nam tăng mạnh, có thời điểm tăng khoảng 30%. Tuy nhiên, vào cuối năm 2014 nhu cầu đi du lịch của người Nga giảm.

Hai là, chính sách bán phá giá và phá sản của các công ty lữ hành.

Nhiều công ty lữ hành trong điều kiện cạnh tranh khốc liệt đang sử dụng nhiều chiến thuật và chiến lược khác nhau như giảm giá, bán đấu giá theo mùa vụ..., trong đó có cả các thủ đoạn cạnh tranh không lành mạnh, như bán phá giá. Chính sách bán phá giá được hiểu nôm na là bán hàng hóa hay dịch vụ với mức giá thấp hơn giá thành của các hàng hóa dịch vụ này. Chính sách này được tích cực sử dụng trên thị trường du lịch. Các hãng du lịch lớn, như "Neva", "Yuzhnyi krest", "Labirint" đã áp dụng chính sách bán phá giá.

Tính đến tháng 1 năm 2015 có 165 công ty lữ hành buộc phải lần lượt tuyên bố tạm ngừng hoạt động, phá sản. Đây là một hiện tượng chưa từng có trong lịch sử du lịch Nga đương đại. Đồng thời xu hướng phá giá đồng RUB được thể hiện rõ rệt. Trong khoảng thời gian này 1 USD đổi được 35 RUB tăng lên mức 39, còn 1 EUR tăng từ 47 lên 50 RUB. Các số liệu dẫn ra ở bảng dưới chứng minh rõ ràng: nguyên nhân phá sản của tất cả các công ty lữ hành phần lớn là giống nhau (tỷ giá đồng RUB không ổn định, tình hình kinh tế và chính trị trong nước bất ổn). Sự phá sản của những công ty này đi kèm với những scandal và hàng nghìn du khách ở lại nước ngoài, không thể trở về nhà. Tìm hiểu nguyên nhân phá sản của từng hãng du lịch cho thấy, vấn đề nằm ở tình hình kinh tế và chính trị chung, bán sản phẩm với mức giá thấp hơn có chủ ý do cầu thấp và do chênh lệch tiền tệ. Các chuyên gia độc lập cho rằng, các hãng du lịch Nga phá sản còn do phương thức lãnh đạo, quản lý chưa chuyên nghiệp. Một nguyên nhân nữa đó là lệnh cấm không công khai các quân nhân và viên chức của các cơ quan quyền lực (Cơ quan An ninh Liên bang Nga, Cơ quan Bảo vệ Liên bang Nga, Bộ Nội vụ, Bộ Quốc phòng, Cơ quan Kiểm soát ma túy Liên bang Nga và Hệ thống thông tin Y tế) xuất cảnh ra nước ngoài mà mỗi năm nghỉ vài lần ở nước ngoài và chi một khoản tiền lớn. Ước tính hơn 4 triệu người, chiếm gần 10% thị trường. Mát-xcơ-va "khuyên" các quan chức không ra nước ngoài, song vào tháng 7 lại cấm họ đi du lịch bằng vé các công ty nước ngoài thanh toán. Kết quả nhu cầu đi du lịch nước ngoài giảm 50%. Thay vào đó khuyến khích đi nghỉ ở Krưm.

Tên hãng du lịch	Ngày tháng ngừng hoạt động	Số lượng khách du lịch bị tổn thất	Nguyên nhân phá sản
“Neva”	16.07.2014	6 – 6,5 nghìn người đang nghỉ ở nước ngoài (theo Rosturism), 17 nghìn người không thể đi nghỉ (theo Hiệp hội Lữ hành Nga: ATOR).	Đến cuối năm 2013 công ty nợ 8,79 triệu EUR nên tuyên bố không thể thanh toán nợ cho các khách hàng và đối tác.
“Roza vetrov. Mir”	25.07.2014	134 người đang nghỉ ở nước ngoài (theo Rosturism), 700 người không thể đi nghỉ (theo ATOR).	Do giảm 20% doanh số bán tour khách Nga sang Mỹ nên công ty không thể thanh toán các khoản nợ khách hàng và đối tác.
“Expo – tour”	30.07.2014	Khoảng 16 người đang nghỉ ở nước ngoài (theo ATOR), 1040 người không thể đi nghỉ.	Chủ tàu Caribbean bán chỗ, rồi đơn phương thay đổi hành trình du lịch biển Đen, sau đó nhiều khách hàng của hãng từ chối đi.
“Ideal – tour”	01.08.2014	Gần 20 nghìn du khách không thể bay về Nga đúng hạn, 6 – 7 nghìn khách không thể đi nghỉ.	Công ty nợ hãng hàng không “Orenburg Airlines” 1,5 tỷ RUB. Kết quả, các khách hàng của hãng “Labirint” mà sử dụng dịch vụ của “Ideal – tour” chịu tổn thất.
“Labirint”	02.08.2014	27 nghìn du khách (theo Rosturism) đang nghỉ ở nước ngoài; gần 20 nghìn người (theo ATOR), có thể lên tới 40 nghìn (theo Rosturism) không thể đi nghỉ.	Do nợ “Orenburg Airlines” dẫn tới hủy các chuyến bay mà công ty môi giới hàng không “Ideal – tour” (khách hàng chính là “Labirint”) đặt.
“IntAer”	05.08.2014	500 người đang nghỉ ở nước ngoài (theo Rosturism), 1200 người không thể đi nghỉ.	Cầu và sức mua của khách giảm. Do tỷ giá tăng và tình hình chính trị tiêu cực.
“Aviacharter”	05.08.2014	Không có thông tin về khách bị tổn thất.	Rosturism phỏng đoán công ty có thể tạm dừng hoạt động khi không liên lạc được.
“Nordik Star”	06.08.2014	25 khách có vé khứ hồi đã thanh toán, đang nghỉ ở nước ngoài. 50 người không thể đi nghỉ (theo ITAR-TASS).	Không vay được tiền để thanh toán trước 100% dịch vụ cho các đối tác vùng Scandinavia, nên đã từ chối trả nợ khách hàng.
“Veter stranstvi”	14.08.2014	Vài chục du khách đang nghỉ ở nước ngoài. 350 người không thể đi nghỉ.	Do Tổng Giám đốc công ty “bất ngờ mất tích” nên tập thể công ty không thể tiếp tục công việc, không chịu trách nhiệm về hoạt động của công ty, không phục vụ các đơn hàng, không thực hiện các hoạt động tài chính và hoạt động khác.
“Solveks – turne”	08.09.2014	8,5 nghìn khách đang nghỉ ở nước ngoài. 8,6 nghìn người không thể đi nghỉ.	Cầu và sức mua của khách hàng giảm. Do tình hình địa chính trị và kinh tế bất lợi cũng như hàng loạt các công ty lữ hành phá sản.
“Yuzhnyi krest”	10.09.2014	6 nghìn du khách đang nghỉ ở nước ngoài. 12,3 nghìn người không thể đi nghỉ.	Nhu cầu về sản phẩm du lịch giảm trong bối cảnh hàng loạt các công ty du lịch khác phá sản.
“Versa”	15.09.2014	9 nghìn du khách đang nghỉ ở nước ngoài.	Công ty tạm ngừng hoạt động do “không thể thực hiện nghĩa vụ nợ của mình”.

Có thể kể thêm một số công ty lữ hành cũng tuyên bố ngừng hoạt động do nhu cầu đi du lịch giảm: Surgutkurort, Atlas, Milana Tour, Santa Lyutsia, Ertsoq.

Ba là, các lệnh trừng phạt kinh tế và tình hình kinh tế-chính trị tiêu cực.

Tình hình kinh tế-chính trị tiêu cực ở Nga sau khi áp lệnh trừng phạt kinh tế, bên cạnh việc giảm giá đồng RUB, cuộc chiến phá giá và sự phá sản của các đầu thủ lớn cùng ngành đã làm gia tăng cuộc khủng hoảng du lịch. Các quốc gia như Mỹ, Vương quốc Anh, Đức, Latvia, Na Uy, Ba Lan, Pháp, Cộng hòa Séc, Thụy Điển... tạm ngưng hợp tác với Nga trong nhiều lĩnh vực kinh tế then chốt do áp lệnh trừng phạt trong một số lĩnh vực. Đồng thời Brazil, Trung Quốc, Mexico, Cộng hòa Síp, Hàn Quốc, Thổ Nhĩ Kỳ là những nước không ủng hộ lệnh trừng phạt chống lại Nga, thể hiện lập trường độc lập của mình.

Các biện pháp trừng phạt Nga đã, đang và rất có thể sẽ ảnh hưởng đến thị trường du lịch? Tất cả các đầu thủ trong ngành du lịch đứng đầu là Rosturism thừa nhận, các biện pháp trừng phạt hạn chế của EU và Mỹ đã ảnh hưởng đến khủng hoảng của ngành du lịch. Xuất hiện hiệu ứng mất lòng tin chung khi các điều kiện kinh doanh du lịch thay đổi, còn các đối tác nước ngoài, ngân hàng và các công ty bảo hiểm có những đòi hỏi cao hơn đối với chính những công ty lữ hành. Thông tin cũng ảnh hưởng lớn đến việc giảm lượng khách Nga ra nước ngoài. Các biện pháp trừng phạt này còn ảnh hưởng đến tâm trạng của khách du lịch. Nếu như khách biết được tin không tốt thì ảnh hưởng ngay lập tức đến du lịch, và lại tác động nhiều hơn so với các ngành khác. Chẳng hạn, khi cả thế giới hay tin tai nạn máy bay đã làm giảm 20% chuyến bay trong một, hai tuần hay suốt một tháng.

Việc áp dụng các biện pháp trừng phạt có thể có sau này chống lại Nga, có thể gây ra những hậu quả chính sau đối với ngành kinh doanh tour của Nga và của các đối tác nước ngoài:

áp đặt các điều kiện nghiêm ngặt hơn để có được visa vào các nước EU;

những phiền toái khách du lịch gặp phải khi sử dụng các loại thẻ như Visa Card, Master Card trong các chuyến du lịch nước ngoài;

tổ chức lại khu vực du lịch nội địa Nga: tăng thị phần bán tour du lịch trong nước, tuyên truyền về du lịch nội địa và phát triển cơ sở hạ tầng tại Crum.

Bốn là, các nguyên nhân khác: tình hình kinh tế chung của Nga xấu đi, áp dụng thủ tục lấy dấu vân tay bắt buộc đối với du khách Nga khi cấp thị thực Schengen, tăng lệ phí trước bạ làm hộ chiếu. Tất cả đang cản trở thị trường du lịch Nga.

Sáu tháng cuối năm 2014 chứng kiến xu hướng phân bố lại nhu cầu từ châu Âu sang các khu nghỉ dưỡng miền thị thực tại Thổ Nhĩ Kỳ và Ai Cập – những phân khúc thị trường có giá thấp nhất (tăng 20 – 25%). Chẳng hạn, trước đây mọi người đi du lịch tới Italia, trong điều kiện kinh tế vào kỳ nghỉ lễ năm mới mọi người sẽ chọn các chuyến tham quan đến Antalia hay các khu nghỉ mát Ai Cập bên bờ biển Đỏ. Tháng 12 năm 2014, các công ty lữ hành Nga đã đưa ra các tour du lịch 1 tuần đến Ai Cập khởi hành từ Mát-xcơ-va với mức giá từ 30 – 50 nghìn RUB, đồng thời cũng giới thiệu các tour đến Praha với những điều kiện tương tự có giá từ 64 – 100 nghìn RUB.

Điểm đáng chú ý nữa: không thể coi đây là hiện tượng tiêu cực đối với thị trường du lịch nói chung, nhưng cản trở sự phát triển các hình thức khác nhau của du lịch có tổ chức. Vấn đề ở chỗ, việc các công ty lữ hành trước đây được coi là tin cậy rút khỏi thị trường đã làm tổn hại niềm tin của người dân đối với hoạt động của hãng du lịch và đại lý du lịch. Nhiều khách du lịch Nga đành phải ngừng sử dụng các dịch vụ của các hãng du lịch và tự tổ chức kỳ nghỉ

cho mình. Các thao tác đơn giản tự đặt phòng khách sạn và vé máy bay đã hỗ trợ cho việc tự tổ chức các chuyến du lịch. Điều này làm cho các công ty du lịch hàng đầu lo lắng, hơn nữa những nghiên cứu sở thích tiêu dùng của người Nga thừa nhận: số lượng khách đi du lịch tự túc tăng qua các năm. Theo số liệu của công ty nghiên cứu quốc tế Synovate Comcon, 6 tháng đầu năm 2012 đã có 28,8% người dân của các thành phố triệu phú ra nước ngoài dù chỉ mỗi năm một lần, cho biết họ không sử dụng dịch vụ của các hãng lữ hành; còn 6 tháng đầu năm 2014 tăng lên mức 31,9%, tương đương 9 triệu người.

Bản chất của thủ tục lấy dấu vân tay là ở chỗ: tất cả các công dân Nga khi nộp giấy tờ làm visa tại khu vực mình sinh sống, cần phải lấy dấu ngón tay, 5 năm làm lại một lần. Do đòi hỏi này các nước châu Âu sẽ hứng chịu thêm những tổn thất về mặt tài chính khi mà lượng khách du lịch từ Nga tới khu vực này giảm đi. Khi áp dụng thủ tục này trên toàn châu Âu sẽ dẫn tới sụt giảm mạnh mẽ nhu cầu đi du lịch EU của người Nga, nhất là các nước có nhiều khách Nga. Ví dụ, có thể kể đến Phần Lan là nước mà khách Nga chi tiêu nhiều tiền hơn (1,3 tỷ EUR trong năm 2014) du khách đến từ các nước khác.

Liên quan đến ngành kinh doanh tour trong nước, thủ tục này đã giáng mạnh nhất vào các hãng du lịch tập trung vào thị trường châu Âu, đặc biệt chỉ chú trọng vào một hai nước. Các khách du lịch đến từ những khu vực không có điều kiện kỹ thuật tiến hành lấy dấu tay có thể cũng gặp vấn đề. Kết quả là phần lớn khách du lịch này sẽ tới những nước miễn thị thực hoặc sẽ chờ đợi thời điểm thị thực được bãi bỏ hoàn toàn. Cũng nên lưu ý, việc tăng gấp đôi lệ phí trước bạ làm hộ chiếu cũng có thể trở thành yếu tố kìm hãm tăng trưởng lượng khách du lịch.

Trong năm 2014 thu nhập của người Nga không tăng. Theo số liệu của Cục thống kê Nhà nước Liên bang Nga (Rosstat), thu nhập thực của người dân Mát-xcơ-va giảm khoảng 25%. Thu nhập của người dân các khu vực khác cũng giảm với tốc độ tương tự. Bên cạnh đó, hiện người Nga nói họ không thích ở nước ngoài vì họ sợ ra khỏi nước mình. 24% số người được hỏi cho rằng, người nước ngoài sợ nước Nga, ghét và không tin tưởng người Nga (theo cuộc thăm dò dư luận của Trung tâm nghiên cứu dư luận toàn Nga ngày 31/5 – 1/6/2014).

Như vậy, năm 2014 là một năm khó khăn đối với thị trường du lịch Nga. Trong năm lượng khách Nga đi du lịch nước ngoài đạt khoảng 10 – 11 triệu so với dự báo đầu năm là 18 triệu người. Trong điều kiện xung đột dai dẳng với các nước phương Tây (kéo dài các lệnh trừng phạt chống lại Nga) và sự giảm giá tiếp của đồng RUB, việc người Nga đi du lịch nước ngoài chắc sẽ tiếp tục giảm.

Chuyển hướng sang “thay thế nhập khẩu” là nhiệm vụ chủ yếu nâng cao tính bền vững của ngành kinh doanh du lịch Nga trong điều kiện bị trừng phạt kinh tế. Trong bối cảnh này cần định hướng lại tổng thể ngành du lịch Nga từ đi du lịch nước ngoài sang đi du lịch trong nước. Đây là một nhiệm vụ hết sức khó khăn, nhưng nếu có chính sách kỹ lưỡng và hợp lý sẽ thực hiện được. Chẳng hạn, cần tăng cường đầu tư trực tiếp và gián tiếp. Điều này chỉ có thể được thực hiện khi ngăn chặn dòng vốn rút khỏi nền kinh tế Nga. Trong điều kiện chịu các biện pháp trừng phạt thì rất khó làm được điều này, do vậy hiện nay Nga chỉ có thể dựa vào các nguồn đầu tư trong nước, tận dụng cơ chế đối tác công – tư. Các hãng du lịch cần nhanh chóng định hình, hoàn thiện và đa dạng hóa các sản phẩm du lịch gắn với các chương trình du lịch nội địa khác nhau. Các chương trình này sẽ có nhu cầu khi cơ sở hạ tầng khách sạn và giao

thông được xây dựng và hiện đại hóa không những ở Mát-xcơ-va và Xanh-pê-téc-bua mà còn ở các khu vực khác trong nước. Hiện đang chuẩn bị cuộc vận động quảng bá du lịch riêng rẽ tại Xanh-pê-téc-bua, Kazan, Ekaterinburg và những thành phố lớn khác, nhằm xúc tiến du lịch nội địa. Năm 2014 Nga đã dành tới 4,6 tỷ RUB, tăng gấp 2 lần cho phát triển du lịch trong nước.

Với người dân Nga, các khu vực này cần được xem là những khu thuận lợi cho các loại hình du lịch khác nhau. Căn cứ tiêu chí “giá cả – chất lượng” chúng không thể thua kém các trung tâm du lịch trên thế giới. Do vậy, cần quan tâm nhiều đến tạo hình ảnh du lịch tích cực cho các khu vực của Nga. Muốn vậy cần những hành động cụ thể của nhà nước và doanh nghiệp để phát triển cơ sở hạ tầng du lịch tại những khu vực này. Và chỉ khi đó lợi thế cạnh tranh chính – sự tương phản về điều kiện tự nhiên và văn hóa, xã hội mà Nga có thể tận dụng triệt để, cho phép phát triển bất kỳ loại hình du lịch nào tại các địa phương khác nhau, vào bất kỳ mùa nào.

Có lẽ, lượng khách Nga đi du lịch nước ngoài giảm chỉ là xu hướng tạm thời. Khách Nga sẽ đi du lịch nhiều hơn khi các lệnh trừng phạt được tháo gỡ, kinh tế phát triển ổn định, các dịch vụ hỗ trợ cho du lịch được cải thiện... Việt Nam và nhiều nước khác có lượng du khách Nga hay đến, cần biết cách thu hút số khách du lịch đầy tiềm năng này. Cần nghiên cứu thị hiếu, thói quen du lịch, tâm lý của du khách Nga để có những điều chỉnh cho phù hợp. Trong thời kỳ tạm suy giảm lượng khách Nga, cũng cần tái cấu trúc hiệu quả cách làm du lịch của các hãng lữ hành nói riêng và của cơ quan quản lý về du lịch nói chung.

Tài Liệu THAM KH ẢO

1. **аникин О.Б., абрамова Н.а.** Последствия санкций в сфере туризма для России. <http://sibac.info/16787>
2. Грибцова Ю., Сухорукова Е. Россияне стали меньше отдыхать за границей. <http://www.vedomosti.ru/business/articles/2014/12/05/rossiyane-otdyhayut-doma>
3. Зиганшин И.И., Овчаров А.О., Рысаева М.А. Влияние экономических санкций на развитие российского туризма. http://www.intelros.ru/pdf/Actualnie_problemi/2015_1
4. Магай М. Россияне отказываются от новогодних туров за границу. <http://top.rbc.ru/society/13/11/2014/54642eecedbb20fdb47afb77d>
5. Нижегородцев Д., Сидоренко Е. Курорты пытаются компенсировать отток российских туристов. <http://vz.ru/society/2014/12/22/721586.html>
6. РомановаК.Туризмныряетвкризис.<http://www.gazeta.ru/business/2015/03/04/6435381.shtml>
7. Власти Москвы положительно оценили влияние санкций на туриндустрию. <http://govoritmoskva.ru/news/17872/>
8. Европейцы спрогнозировали развитие выездного туризма из России. <http://www.atorus.ru/news/press-centre/new/28552.html>
9. <https://ru.wikipedia.org/wiki>
10. Kỳ Nam, Bạch Long, Thái Phương. "Ngồi trên lửa" vì khách Nga. <http://nld.com.vn/kinh-te/ngoi-tren-lua-vi-khach-nga-2014122522321887.htm>
11. Thanh Giang. Việt Nam tích cực quảng bá, xúc tiến thu hút du khách Nga. <http://www.vietnamplus.vn/viet-nam-tich-cuc-quang-ba-xuc-tien-thu-hut-du-khach-nga/313728.vnp>
12. Xuân Minh. Nỗ lực kéo lại du khách Nga. <http://baotintuc.vn/xa-hoi/no-luc-keo-lai-du-khach-nga-20150407214259752.htm>